

DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNO-INFORMACYJNA OŚRODKA KULTURY LEŚNEJ W GOŁUCHOWIE W 2014 ROKU

Barbara Czołnik

Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie

Rok 2014 obfitował w różnorodne formy edukacji leśnej prowadzonej w Ośrodku Kultury Leśnej w Gołuchowie oraz w jednostkach partnerskich. Większość działań wpisywała się w obchody 90-lecia Lasów Państwowych. W siedzibie Ośrodka zorganizowano 2 akcje ekologiczne, 2 imprezy okolicznościowe, 5 konkursów, 9 prelekcji w sali edukacyjnej, 12 „zielonych szkół”, 126 lekcji terenowych, 33 warsztaty plastyczne, 2 zajęcia fakultatywne dla studentów leśnictwa, 1 warsztat dla edukatorów oraz 1 koncert muzyki klasycznej inspirowanej lasem. W siedzibie Ośrodka w wymienionych formach edukacji wzięło udział 9629 uczestników, w tym 7930 dzieci i młodzieży oraz 1699 osób dorosłych. Zadania edukacyjne realizowane były we współpracy z 89 szkołami, 1 muzeum, 2 organizacjami pozarządowymi, 2 kościołami, 2 domami kultury, 2 przedszkolami, 2 biurami turystycznymi, z 1 hufcem pracy, z Uniwersytetem Przyrodniczym w Poznaniu, z Ośrodkiem Rozwojowo-Wdrożeniowym Lasów Państwowych w Bedoniu, z 2 regionalnymi dyrekcjami Lasów Państwowych oraz z 4 nadleśnictwami. Łączna liczba podmiotów, z którymi współpracował Dział Edukacji i Informacji, wynosiła 130 i zaowocowała 229 wydarzeniami edukacyjnymi i promocyjnymi, w których wzięło udział 10 973 uczestników. Pracownicy Działu Edukacji i Informacji wyjeżdżali ze stoiskiem edukacyjnym na targi leśne, piknik i festyny poza siedzibą Ośrodka, które to stoisko odwiedziło ponad 3000 osób. Nie mniej bogata była działalność wydawnicza. Wydano drukiem 9 książek, 2 broszury, 4 numery kwartalnika oraz 4 foldery. Nakład książek wyniósł łącznie 3800 egzemplarzy, a ponadto 4000 broszur i tyle samo folderów.

Adres do korespondencji – Corresponding author: Barbara Czołnik, Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie, ul. Działyńskich 2, 63-322 Gołuchów, e-mail: barbara.czolnik@okl.lasy.gov.pl

Po raz dwunasty zorganizowano akcje „Ratujmy kasztanowce” oraz „Zbiór kasztanów i żołądź”, w których wzięło udział 440 uczniów szkół podstawowych i gimnazjów z Gołuchowa, Kalisza i Pleszewa. Każdą akcją zgrabiania liści kasztanowców w gołuchowskim parku wzbogaciła pogadanka na temat biologii i zagrożeń, jakie sprawia tym drzewom masowe występowanie szrotówka kasztanowcowiaczka. Z kolei zebrane nasiona dębów i kasztanowców przekazano do Pokazowej Zagrody Zwierząt w naszym Ośrodku jako karmę dla żubrów i dzików.

W minionym roku odbyła się dziesiąta, jubileuszowa edycja festynu „Spotkanie z lasem”, w której wzięło udział blisko 1000 osób, głównie dzieci i młodzież z południowej Wielkopolski. Uczestnicy festynu aktywnie i ochoczo uczestniczyli w warsztatach dawnych rzemiosł związanych z lasem, w konkursach zręcznościowych oraz grach i zabawach ekologicznych. W trakcie festynu odbywały się także występy artystyczne teatrzyków szkolnych ze spektaklami ekologicznymi i podsumowanie konkursu plastycznego. Występy sceniczne wzbogaciła prezentacja sygnałów myśliwskich wykonana przez leśników z nadleśnictw Kalisz i Taczanów. Drugą imprezą cykliczną były XIII obchody Dnia Ziemi zorganizowane przez Ośrodek we współpracy z III Liceum Ogólnokształcącym im. M. Kopernika w Kaliszu oraz Gimnazjum nr 2 w Kaliszu. Imprezę tę wspierały również: Urząd Gminy w Gołuchowie, Urząd Miejski w Kaliszu oraz Starostwo Powiatowe w Pleszewie. Uczniowie posadzili w parku kolejne drzewo – limbę, jako symbol odnowienia patronatu nad parkiem-arboretum. Najaktywniejsi w dziedzinie ochrony środowiska odebrali nagrody za całoroczne zaangażowanie. Uzdolnieni artystycznie uczniowie wystąpili na scenie w spektaklach ekologicznych i śpiewach. Nie zabrakło też prelekcji o dużych ssakach leśnych przygotowanej przez dr. Grzegorza Wieczorka. Najmłodszy uczniowie wzięli udział w happeningu, skandując ekologiczne hasła.

Pod koniec stycznia odbyło się podsumowanie XXVII edycji konkursu „Mój Las” na szczeblu regionalnym. Uczniowie w liczbie 21, reprezentujący szkoły podstawowe, opracowali pakiety edukacyjne na temat czterech pór roku w lesie, a gimnazjaliści zmierzali się z tematem „lasów wielofunkcyjnych”. Najlepsze prace zostały przekazane do Zarządu Głównego Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa w Warszawie i wzięły udział w etapie krajowym. W marcu rozstrzygnięto konkurs plastyczny pod hasłem „Zmieniajmy złe nawyki” dotyczący relacji człowiek – las. Jego nazwa związana była z hasłem przewodnim ogólnopolskich obchodów Dnia Ziemi, które brzmiało „Zmieniaj nawyki – nie klimat”. Jury pod przewodnictwem dyrektora Ośrodka Kultury Leśnej oceniło 42 prace, które napiętnowały hałasowanie w lesie, podpalenia, zaśmiecanie, niefrasobliwe rajdy quadów oraz samowolne wycinanie choinek. Nadesłane prace eksponowane były w Ośrodku na wystawie czasowej, którą udostępniono zwiedzającym w Dniu Ziemi. Tradycyjnie w maju odbył się kolejny, VIII Ogólnopolski Konkurs Krasomówczy „Bajarze z Leśnej Polany” im. redaktora Andrzeja Zalewskiego. Tym razem wystąpiło 32 bajarzy, a jury pod przewodnictwem profesora Tomasza Boreckiego oceniło poziom tego konkursu jako wysoki. Wśród uczestników przeważali uczniowie z ośmiu szkół leśnych. Patronat nad konkursem sprawowali Dyrektor Generalny Lasów Państwowych oraz Przewodniczący Rady Języka Polskiego przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. Po zakończonych eliminacjach wszyscy goście i gospodarze wysłuchali muzyki

klasycznej inspirowanej lasem w wykonaniu zespołu Castle Brass z Poznania. Z kolei w czerwcu podsumowano inny konkurs plastyczny dla dzieci i młodzieży pod tytułem „Las wokół nas”. Konkurs ten cieszył się wysoką frekwencją, ponieważ nadesłano na niego 747 prac w czterech kategoriach wiekowych. Nagrodzone dzieła eksponowano na wystawie towarzyszącej festynowi edukacyjnemu „Spotkanie z lasem”. Po raz piętnasty Dział Edukacji i Informacji przeprowadził ogólnopolski konkurs „Imiona dla żubrów”, w którym wzięły udział 174 osoby. Uczestnicy nadsyłali po trzy imiona, ponieważ tyle cieląt żubra przyszło na świat w tym roku. Wygrały imiona dla byków: Podskok i Poryś, a dla krowy Poważka. Laureaci mieli okazję zobaczyć małe żubry w naturze, zadać im karmę oraz umieścić ich imiona na tablicy informacyjnej. Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie był również współorganizatorem ogólnopolskiego konkursu pod hasłem „Drewno jest wspaniałe”. Dotyczył on wyrobów z drewna o walorach artystycznych, edukacyjnych i użytkowych. Nagrodzone dzieła były eksponowane przez głównego organizatora Nadleśnictwo Łopuchówko.

W minionym roku wystąpiło duże zainteresowanie zajęciami dydaktycznymi oferowanymi przez Ośrodek. Z wielotematycznej oferty zajęć lekcyjnych skorzystało 4888 uczniów, co w porównaniu z rokiem poprzednim oznacza wzrost uczestnictwa o 33%. Zorganizowano 12 „zielonych szkół”, 126 lekcji terenowych, 17 lekcji muzealnych, 9 lekcji w sali edukacyjnej oraz 33 warsztaty plastyczne. Liczba lekcji terenowych wzrosła o 31%, a warsztatów plastycznych o 74%. Wśród lekcji największym zainteresowaniem cieszyły się podchody w parku-arboretum pt. „Szukamy dendrologicznych skarbów”, zajęcia pobudzające zmysły „Wiosna budzi kolorami i zapachami” oraz obserwacje żywych zwierząt w pokazowej zagrodzie pt. „Ssaki leśne”. Atrakcyjne dla uczniów są warsztaty czerpania papieru oraz zdobienia drewna metodą *de coupage*. W Muzeum Leśnictwa zainteresowaniem cieszą się zajęcia na wystawie przyrodniczej pt.: „Gatunki leśne z Polskiej Czerwonej Księgi” oraz „Budowa warstwowa lasu” w oparciu o dioramę grądu w aspekcie wiosennym. Warto podkreślić, że nauczyciele po raz pierwszy zdecydowali się na zajęcia w sali edukacyjnej, gdzie przeprowadzono lekcje o sowach, ptakach szponiastych oraz różnorodnych zaletach drewna. Szkoliliśmy także osoby dorosłe. Przeprowadziliśmy warsztaty dla edukatorów z Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Olsztynie oraz dwa zajęcia fakultatywne dla studentów leśnictwa z Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. Pracownicy działu opracowali nowe scenariusze zajęć terenowych w parku-arboretum oraz ćwiczeń w sali edukacyjnej. Oferta zajęć w sali edukacyjnej powiększyła się o 13 scenariuszy, które wydano drukiem. Pracownicy Ośrodka promowali OKL na festynie „Lasom Przyjazny” w Poznaniu zorganizowanym przez Polskie Towarzystwo Leśne, oddział wielkopolski, gdzie przeprowadzono gry i zabawy dydaktyczne dla 200 osób. Ośrodek uczestniczył też w „Festynie rodzinnym” w Kaliszu, prowadząc gry i zabawy dla 250 osób. Stoisko promocyjne OKL wystawiane było również na II Targach Leśnych „Las i My” w Ciechanowcu, które odwiedziło około 800 osób. Nie zabrakło naszego stoiska na „Pikniku myśliwskim” w Muzeum Łowiectwa w Uzarzewie, które odwiedziło ponad 1000 osób, oraz na festynie w Zespole Szkół nr 7 w Kaliszu, gdzie liczba odwiedzających wyniosła 510 osób.

W 2014 roku Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie wydał 9 książek. Opublikowano 13. tom periodyku popularnonaukowego „Studia i Materiały Ośrodka Kultu-

ry Leśnej”. Tom zawiera 19 artykułów naukowych uczestników drugiej konferencji „Las i historia”, która odbyła się w Ośrodku w 2013 roku. Opublikowane referaty polskich i zagranicznych autorów opisują las w literaturze i wierzeniach, kilka sylwetek znakomitych leśników, leśnictwo wybranych regionów Polski w minionych okresach historycznych, najstarsze podręczniki leśne oraz estetyczne walory wybranych gatunków drzew. Publikacja zawiera także kronikę Ośrodka, a w niej artykuły kierowników działów: Edukacji i Informacji, Działu Muzealnego, Działu Parkowego oraz Działu Inwentaryzacji i Gromadzenia Zbiorów. Ważną pozycją wydawniczą minionego roku jest drugie, poszerzone wydanie *Estetyki lasu*. Jest to bogato ilustrowana historia estetyki środowiska leśnego podkreślająca walory wizualne krajobrazu oraz wybranych gatunków flory i fauny, a także antropologiczne elementy środowiska leśnego. Książka zawiera również rozdziały przedstawiające estetykę jako naukę, czynniki obniżające walory estetyczne lasów oraz refleksje na temat związku estetyki z ochroną przyrody. Kolejna książka to *Lasy doliny obrzańskej*, zawierająca opisy dawnych lasów ziemiańskich w tym regionie, a także historię Nadleśnictwa w Żegrowie z ośmioma leśnictwami. Publikacja zawiera opisy gospodarki leśnej, fakty z codziennego życia leśników, ich biografie oraz charakterystykę łowiectwa w dolinie rzeki Obry. Książka posiada bogaty materiał ikonograficzny zgromadzony przez autora dzięki kontaktom z leśnikami lub ich potomkami. Kolejna publikacja to wydanie drugie biografii profesora Bohdana Kiełczewskiego, zasłużonego pracownika Wydziału Rolniczo-Leśnego Uniwersytetu Poznańskiego i Wydziału Leśnego Akademii Rolniczej w Poznaniu. Czworo autorów, którzy znali Profesora bezpośrednio, opisało jego życie i dokonania, nie stroniąc od osobistych refleksji i przemyśleń. Profesor miał przemożny wpływ na kształt i historię Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie, gdzie przez trzy kadencje pełnił rolę przewodniczącego Rady Naukowej. Wydawnictwem biograficznym naszego Ośrodka jest książka zatytułowana *Z życia trzech pokoleń leśników. Wspomnienia z lat 1908–1961*, oparta na spisanych wspomnieniach Władysława Kapuścińskiego. Zostały one zebrane i przepisane przez jego syna Ryszarda – leśnika w trzecim pokoleniu. Książkę wzbogacają zdjęcia z archiwum rodzinnego rodziny Kapuścińskich. Następną publikacją historyczną wydana przez Ośrodek to *Państwowa Szkoła dla Leśniczych w Białowieży 1929–1936* napisana przez obecną dyrektorkę Zespołu Szkół Leśnych im. Leśników Polskich w Białowieży. Książka zawiera opisy ówczesnej placówki, jej otwarcie, różnorodne aspekty funkcjonowania, informacje o niektórych pracownikach i absolwentach oraz o zamknięciu szkoły. Autorka zamieściła liczne cytaty, fragmenty wspomnień oraz wiele archiwalnych fotografii i rycin dokumentów. Publikacja ta spotkała się z dużym zainteresowaniem czytelników i Ośrodek powtórzył jej wydanie. Staraniem Ośrodka w 2014 roku wydano tomik fraszek pt.: *Zabij śmiechem złe zwyczaje*. Tomik zawiera wybór fraszek nadesłanych na konkurs pod tym samym tytułem. Ich celem jest napiętnowanie złych nawyków w relacji człowiek – przyroda. Wydawnictwo to wzbogacono rysunkami satyrycznymi Jacentego Frankowskiego. Ostatnią publikacją, jaką wydano w 2014 roku, jest pakiet edukacyjny pt.: *Użytkowanie lasu nie jest złe*. Zawiera on 13 scenariuszy zajęć sporządzonych przez pracowników Działu Edukacji i Informacji OKL. Przewodnym motywem tej publikacji jest kształtowanie wyważonych opinii na temat użytkowania lasu i przekonywanie odbiorców, że człowiek jest ogni-

wem przyrody i bez rozumnego czerpania z niej nie może funkcjonować. Zestaw przeznaczony jest dla nauczycieli i leśników zajmujących się edukacją leśną. Zawiera konspekty zajęć, opracowania merytoryczne tematów, karty pracy dla ucznia oraz wykazy przydatnej literatury na wskazany temat.

Oprócz książek Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie wydał ósmą już z kolei broszurę dla dzieci i młodzieży z serii „Las – czy go znasz?”. Nosi ona tytuł *Drewno jest wspaniałe*. Jej autorzy – pracownicy Ośrodka – wyjaśniają różnorodne cechy drewna oraz jego szerokie zastosowanie w gospodarce człowieka. Broszura zawiera lubiane przez dzieci rebusy, zagadki i krzyżówki. *Gołuchowskie zgadywanki* to następna broszura dla dzieci opracowana w Ośrodku, zawierająca zadania, kolorowanki i łamigłówki, dzięki którym można poznawać gołuchowski park, zabytkowe budynki oraz zwierzęta z pokazowej zagrody. Wydano również 4 rodzaje folderów promujących Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie w wersji polsko-, niemiecko- i angielskojęzycznej. Cały czas prowadzona była strona internetowa Ośrodka, na której podawano informacje o bieżących wydarzeniach kulturalnych i edukacyjnych w naszej placówce. Na stronie internetowej zamieszczane są ponadto informacje o własnych wydawnictwach, streszczenia artykułów z periodyku „Studia i Materiały Ośrodka Kultury Leśnej” oraz kolejne numery kwartalnika „Zagajnik”. Na bieżąco redagowane były informacje prasowe o działaniach edukacyjnych Ośrodka, które przekazywano prasie lokalnej, regionalnej oraz redakcjom ogólnopolskiej prasy leśnej. Współpracowano także z lokalną i regionalną telewizją oraz TVP 1, Radiem Centrum i Merkury oraz turystycznymi i ekologicznymi portalami edukacyjnymi.

W minionym roku prowadzone były badania nad skutecznością edukacji leśnej prowadzonej w Ośrodku w ramach pracy magisterskiej pracownika Działu Edukacji i Informacji. W październiku 2014 roku dyrektor Ośrodka odebrał wyróżnienie w konkursie PANTEON POLSKIEJ EKOLOGII za znaczące osiągnięcia w zakresie rozwijania edukacji ekologicznej w naszym kraju. We wrześniu, podczas 114. krajowego zjazdu Polskiego Towarzystwa Leśnego przewodniczący Rady Naukowej Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie, dyrektor Ośrodka oraz kierownik Działu Edukacji i Informacji zostali odznaczeni „Medalem Komisji Edukacji Narodowej” za szczególne osiągnięcia dla oświaty i wychowania w naszym kraju.

DZIAŁALNOŚĆ EDUKACYJNO-INFORMACYJNA OŚRODKA KULTURY LEŚNEJ W GOŁUCHOWIE W 2014 ROKU

Streszczenie

Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie prowadził w 2014 roku różnorodną pod względem form i metod działalność edukacyjną i promocyjną. Wiele przedsięwzięć wpisało się w obchody 90-lecia Lasów Państwowych. W sumie zrealizowano 278 wydarzeń edukacyjnych, w których wzięły udział 10 973 osoby. Najczęściej współpracowano ze szkołami, a ich liczba wyniosła 89. Wydano drukiem 9 pozycji książkowych, najczęściej o tematyce historycznej. Opracowano i opublikowano również 2 broszury dla dzieci i 1 pakiet metodyczny dla edukatorów oraz 4 numery kwartalnika „Zagajnik”. Za osiągnięcia w zakresie rozwijania edukacji ekologicznej w na-

szym kraju Ośrodek otrzymał wyróżnienie w konkursie PANTEON POLSKIEJ EKOLOGII. Trzy osoby realizujące działania edukacyjne Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie otrzymały „Medale Komisji Edukacji Narodowej” za szczególne osiągnięcia dla oświaty i wychowania w naszym kraju.

Słowa kluczowe: edukacja leśna, wydawnictwa Ośrodka Kultury Leśnej, konkursy, festyny, wyróżnienia i medale

EDUCATIONAL AND INFORMATIVE ACTIVITY OF THE FOREST CULTURE CENTRE IN GOŁUCHÓW IN 2014

Summary

The Forest Culture Centre in Gołuchów conducted in 2014 various forms and methods of educational and promotional activity. Many of them formed part of the celebrations of the 90th anniversary of the State Forests. 10 973 people took part in 278 educational events. Most often the Centre cooperated with schools, and their number was 89. In 2014 nine books mostly on historical themes, two booklets for children, 1 methodical package for educators and 4 quarterly numbers of “Grove” were published. For achievements in the development of environmental education in our country the Centre received an award in the contest PANTHEON OF POLISH ECOLOGY. Three people carrying out educational activities in the Forest Culture Centre in Gołuchów received “Medals of the National Education Commission” for special achievements in the field of education in our country.

Keywords: forest education, prints of the Forest Culture Centre, competitions, festivals, awards and medals

Ryc. 1. Zajęcia terenowe „W głąb lasu” w Ośrodku Kultury Leśnej w Gołuchowie (fot. J. Wróbel-Mróż)

Fig. 1. Field classes „Into the forest” in the Forest Culture Centre in Gołuchów (photo by J. Wróbel-Mróż)

Ryc. 2. Stoisko Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie na „Pikniku myśliwskim” w Uzarzewie (fot. K. Radomski)

Fig. 2. The Forest Culture Centre’s stand during the “Hunting picnic” in Uzarzewo (photo by K. Radomski)

Ryc. 3. Publikacje wydane przez Ośrodek Kultury Leśnej w Gołuchowie w 2014 roku (fot. A. Antonowicz)

Fig. 3. Books published by the Forest Culture Centre in Gołuchów in 2014 (photo by A. Antonowicz)

Ryc. 4. Wyróżnienie PANTEON POLSKIEJ EKOLOGII dla Ośrodka Kultury Leśnej w Gołuchowie (fot. A. Antonowicz)

Fig. 4. The award PANTHEON OF POLISH ECOLOGY for the Forest Culture Centre in Gołuchów (photo by A. Antonowicz)